

VSME *light* – Guide for SMV’er og deres værdikæder

1. Introduktion: EU’s formål med VSME

EU’s udvikling af VSME-standarderne udspringer af en strukturel nødvendighed: De bæredygtighedsstandarder, der gælder for store virksomheder under Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) og European Sustainability Reporting Standards (ESRS), forpligter disse virksomheder til at indsamle detaljerede oplysninger om deres leverandørkæder. Store virksomheder skal ikke alene dokumentere deres egne miljømæssige, sociale og ledelsesmæssige forhold, men også redegøre for risici, påvirkninger og afhængigheder, der ligger i værdikæden forud for og efter deres egne aktiviteter. Dette betyder i praksis, at store virksomheder *skal* indhente ESG-oplysninger fra de små og mellemstore virksomheder, der udgør en betydelig del af deres leverandørnetværk, ellers er de nødsaget til at modellere data. SMV’ere (mindre end 1000 ansatte) er helt undtaget for CSRD og dermed også ESRS og de behøver derfor ikke at opgøre eller rapportere på ESG. Derfor er der heller ikke lovhjeml for værdikæden til at afkræve disse data og informationer af SMV’ere. Dog opfordrer Erhvervsstyrelsen SMV’ere til at opgøre deres data i henhold til VSME, også selvom de ikke er omfattet af lovgivningen.

For SMV’er har dette spændingsfelt skabt et markant pres. I stedet for ét datasæt, har mange SMV’er modtaget en stigende mængde uensartede spørgeskemaer fra banker, forsikringsselskaber, store kunder, internationale partnere og offentlige indkøbere. Disse spørgeskemaer er ofte baseret på ESRS-krav, som er udformet til store og komplekse virksomheder og derfor ikke proportionale for en mindre virksomhed. Dette har resulteret i administrative byrder, uklarhed om forventninger og risiko for fejlagtig rapportering. For at imødekomme denne udvikling udviklede EU VSME som en frivillig, proportional og standardiseret rapporteringsramme, der kan benyttes af SMV’er til at levere de ESG-oplysninger, som store virksomheder faktisk har brug for – og ikke mere. VSME er således ikke et selvstændigt lovkrav men en harmoniseret løsning, der tillader SMV’er at rapportere i et format, der matcher værdikædebehovet hos store virksomheder, uden at disse SMV’er skal gennemgå byrden ved de fulde ESRS-standarder. VSME skaber samtidig en platform, der gør SMV’ernes oplysninger sammenlignelige og verificerbare på tværs af brancher og landegrænser.

VSME-standarderne består af to moduler: et **Basis-modul** (B1–B11), som udgør den fundamentale minimumsramme, og et **Udvidet modul** (C1–C9), der kan vælges, hvis virksomheden møder mere avancerede informationsforespørgsler eller ønsker at arbejde strategisk med ESG-udvikling. Basis-modulet er designet til at være tilstrækkeligt for størstedelen af værdikædekravene, som store virksomheder og banker stiller, mens det Udvidede modul giver mulighed for at imødekomme mere avancerede finansielle eller branchemæssige forventninger.

For en SMV betyder dette, at den ved at anvende VSME Basis-modulet kan imødekomme de typiske forespørgsler om ESG-data fra større virksomheder, finansielle aktører og offentlige indkøbere. Når en SMV bruger VSME, fungerer dette som en standardiseret dokumentation, som større virksomheder må basere deres værdikædeoplysninger på. Dette gør det muligt at undgå ineffektiv splittet rapportering og i stedet tilbyde et enkelt, samlet og verificerbart datasæt. Dette dokument giver derfor en samlet gennemgang af alle dele af Basis-modulet og det Udvidet modul samt en fuld checkliste over samtlige datapunkter. Formålet er at give SMV, rådgivere og erhvervsfremmeaktører et professionelt og stringent værktøj, der kan bruges i dokumentation, implementering og uddannelse. Det er en central ambition i Omnibus reguleringen at lette den administrative byrde især på SMV’ere i Europa, hvorfor de er helt undtaget for rapporteringen og lovgivningen. Men hvis de alligevel ser værdi i at have dette overblik og bruger det som en konkurrenceparameter, så er her et forslag til prioritering af dette.

2. Overblik over VSME's struktur og anvendelse

VSME's struktur er bygget op omkring to centrale moduler:

1. Basis-modul (B1–B11)

Dette modul udgør den centrale ramme for minimumsrapportering. Det omfatter generelle oplysninger om virksomheden, dens praksisser, politikker og initiativer samt et bredt sæt af ESG-data inden for miljø, sociale forhold og governance. Basis-modulet er tilstrækkeligt til at opfylde de fleste krav i værdikæder.

2. Udvidet modul (C1–C9)

Dette modul tilbyder en udvidet rapporteringsramme, som virksomheder kan vælge, hvis de ønsker at udvide rapporteringens strategiske dybde. Modulet omfatter blandt andet oplysninger om strategi, risici, mål og udvidede sociale og governance-data. Udvidet modul er især relevant for SMV'er, der ønsker at dokumentere forretningsmodellen, strategiske mål eller klimaomstilling på et mere avanceret niveau, eller som møder krav fra banker, investorer eller internationale kunder om mere dybdegående oplysninger.

3. VSME-principper for rapportering

VSME-standarden bygger på et sæt principper, som skal sikre, at de oplysninger, virksomheder udarbejder, er anvendelige, sammenlignelige og af høj kvalitet. Disse principper gælder for alle datapunkter i både Basis-modul og Udvidet modul.

3.1 Relevans og proportionalitet

VSME's Basis-modul er udformet for at sikre, at rapporteringen fremstår som et minimumsniveau for bæredygtighedsoplysninger, der er både tilstrækkeligt for interessenternes behov og realistisk for SMV'er at indsamle. Standarden fokuserer på oplysninger, der er centrale for værdikæder og finansielle vurderinger og fjerner datapunkter, der kræver omfattende ressourcer eller systemer, som ikke typisk er etableret i mindre virksomheder.

3.2 Pålidelighed og verificerbarhed

Virksomheder skal kunne dokumentere de oplysninger, de rapporterer, i det omfang det er muligt. Dette betyder, at datakilder, beregningsmetoder og eventuelle skøn skal beskrives i et omfang, der gør det muligt for eksterne parter at validere oplysningerne.

3.3 Forståelighed og gennemsigtighed

Oplysningerne skal udformes på en måde, der er let at forstå for eksterne brugere, herunder banker, myndigheder og større virksomheder. Dette indebærer, at virksomheden skal forklare særlige forhold eller metodiske valg, der kan påvirke tolkningen.

3.4 Sammenlignelighed

Standarden lægger vægt på, at oplysningerne skal være sammenlignelige over tid og på tværs af virksomheder. Dette opnås gennem krav til struktureret rapportering og brug af standardiserede definitioner. Sammenligningstal er obligatoriske fra det andet rapporteringsår.

3.5 Konsistens med årsregnskabet

Bæredygtighedsrapporten skal dække samme rapporteringsperiode som årsregnskabet, og oplysningerne skal være konsistente i deres metodiske grundlag. Rapporten kan indgå som særskilt dokument eller være integreret i ledelsesberetningen. I relation til værdikæden er det især CO₂e udledningen og klima handleplanerne som er relevante.

4. Basis-modul (B1–B11): Detaljeret gennemgang

Basis-modul danner fundamentet for SMV'ers ESG-rapportering. Nedenfor gives en detaljeret gennemgang af alle krav.

4.1 B1 – Generelle virksomhedsoplysninger

Under B1 skal virksomheden levere en række strukturerede oplysninger, som omfatter:

1. Rapporteringsvalg

Virksomheden skal angive, om den anvender:

- Basis-modul alene (Mulighed A)
- Basis-modul og Udvidet modul (Mulighed B)

2. Udeladte oplysninger

Hvis virksomheden undlader oplysninger, fordi de er klassificerede eller følsomme, skal dette forklares eksplicit.

3. Rapporteringsgrundlag

Virksomheden skal angive, om der rapporteres:

- på individuelt niveau
- på konsolideret niveau (for koncerner). I tilfælde af konsolideret rapportering skal alle datterselskaber listes med navn og geografisk adresse.

4. Nøgletal og virksomhedsprofil

- Juridisk form
- NACE-koder
- Omsætning
- Balancesum
- Antal ansatte (antal eller FTE)
- Primære geografiske aktiviteter
- Lokationer for ejede, lejede og forvaltede steder

5. Certificeringer

Hvis virksomheden har certificeringer (f.eks. miljøledelse), skal disse angives med udsteder, dato og eventuel score. Disse oplysninger danner den strukturelle ramme for alle følgende ESG-data og anvendes af større virksomheder til risikoscreening og segmentering af leverandører.

4.2 B2 – Praksisser, politikker og fremtidige initiativer

B2 fokuserer på virksomhedens interne styringssystemer og modenhed inden for bæredygtighed. Denne del af standarden gør det muligt for interessenter at forstå virksomhedens strategiske niveau og udvikling. Virksomheden skal oplyse:

- eksisterende praksisser inden for miljø (f.eks. energistyring, ressourceeffektivitet)
- praksisser inden for sociale forhold (f.eks. arbejdsmiljø, ligebehandling)
- praksisser inden for governance (f.eks. antikorrupition, whistleblower-mekanismer)
- politikker på ESG-områder
- fremtidige initiativer, herunder planlægning for implementering
- mål og indikatorer for opfølgning

4.3 B3 – Energi og drivhusgasemissioner

Virksomheden skal rapportere følgende:

1. **Samlet energiforbrug (i MWh)**
 - elektricitet (opdelt i fornybar/ikke-fornybar)
 - brændsler (opdelt i fornybar/ikke-fornybar)
 - eventuel egenproduktion af energi
2. **Drivhusgasemissioner**
 - Scope 1 (direkte emissioner)
 - Scope 2 (lokationsbaseret metode)
3. **Emissionsintensitet**
Beregnes som samlede emissioner divideret med omsætning.
4. **Metoder og faktorer**
Virksomheden skal angive anvendte emissionsfaktorer og beregningsmetoder.

5. Udvidet modul (C1–C9)

Hvis virksomheden ønsker at gå videre, anbefales det også at benytte det Udvidet modul. Dette modul bygger oven på Basis-modulet og indeholder følgende:

- **C1:** Strategi og forretningsmodel
- **C2:** Udvidet beskrivelse af praksisser og politikker
- **C3:** Reduktionsmål for drivhusgasemissioner
- **C4:** Klimarisici
- **C5:** Yderligere oplysninger om medarbejdere
- **C6:** Oplysninger om menneskerettigheder
- **C7:** Alvorlige negative hændelser
- **C8:** Indtægter fra udvalgte aktiviteter
- **C9:** Kønsfordeling i ledelsen

Dette modul anvendes primært af SMV'er med avancerede rapporteringsbehov. Det Udvidede modul i VSME-standarderne er udviklet til SMV'er, der enten:

- oplever avancerede dataforespørgsler fra banker, investorer eller internationale koncerner

- ønsker at arbejde mere ambitiøst og strategisk med bæredygtighed
- eller ønsker at dokumentere risikostyring, mål og governance på et niveau, der rækker ud over minimumskravene Basis-modul.

C-modulet er ikke obligatorisk, men fungerer som et struktureret supplement til Basis-modul og giver større virksomheder et mere nuanceret billede af en SMVs evne til at forebygge, håndtere og styre ESG-risici.

C1 – Strategi, forretningsmodel og væsentlige påvirkninger

Dette punkt kræver en mere omfattende beskrivelse af virksomhedens strategiske ramme. Formålet er at give interessenter et dybere indblik i den strategiske integration af ESG i virksomhedens kerneforretning. Virksomheden skal:

- beskrive sin **forretningsmodel**, inklusive værdiskabelse, nøgleaktiviteter og primære ressourcer
- redegøre for væsentlige **bæredygtighedsrelaterede påvirkninger**, både positive og negative
- angive hvordan virksomhedens **strategi tager højde for miljømæssige, sociale og governance-mæssige forhold**
- angive eventuelle afhængigheder (f.eks. råvarer, energi, geografiske placeringer), der kan skabe risici

C2 – Udvidet beskrivelse af praksisser, politikker og mål

Hvor B2 fokuserer på eksistens af praksisser og politikker, kræver C2, at virksomheden:

- dokumenterer **hvordan** praksisser implementeres
- angiver **hvornår** politikker er vedtaget, hvordan de er forankret og hvordan de efterleves
- redegør for **målelige mål** og metoder til opfølgning
- giver en vurdering af **effektiviteten** af de eksisterende indsatser

Dette integrerer politikker og praksisser i virksomhedens strategiske styringssystemer.

C3 – Mål for reduktion af drivhusgasemissioner

Dette punkt er især relevant for virksomheder i energi- og materialeintensive sektorer. Dette giver en dybdegående forståelse af virksomhedens klimaambitioner og -kapacitet. Virksomheden skal:

- opstille konkrete **reduktionsmål** for Scope 1 og 2
- angive baseline-år og målemetoder
- redegøre for planlagte reduktionsinitiativer (f.eks. energieffektivisering, skift til vedvarende energi)
- forklare hvilke interne processer, teknologier eller aktiviteter der påvirker udledningerne

C4 – Klimarelaterede risici

Her skal virksomheden kortlægge:

- **overgangsrisici** (ændret regulering, teknologi, markedskrav)
- **fysiske risici** (oversvømmelse, hedeølger, ekstreme vejrforhold)
- vurdering af sandsynlighed og potentiel påvirkning
- interne procedurer for overvågning og håndtering

For banker og investorer er dette et centralt datapunkt i kredit- og risikovurderinger.

Hvad kan store virksomheder kræve af deres SMV-underleverandører?

I takt med implementeringen af CSRD og ESRS-standarderne er store virksomheder i EU forpligtet til at dokumentere væsentlige ESG-forhold i hele deres værdikæde. Denne forpligtelse indebærer, at de skal indhente et sammenhængende og verificerbart datasæt fra deres leverandører, også når disse leverandører er SMV'er. VSME er udviklet af EU netop for at skabe et proportionalt og harmoniseret grundlag for denne informationsudveksling, så SMV'er ikke presses af uforholdsmæssigt omfattende rapporteringskrav.

De spørgsmål som en stor virksomhed kan stille til en SMV-underleverandør svarer præcist til de datapunkter, der findes i VSME's Basis-modul (B1–B11). I praksis bør de i første omgang forespørge om data på E-området på B3 og siden C3 & C4. Derefter kan de øvrige E-data forespørges. Dette skyldes, at Basis-modulet er konstrueret som et minimums- og fælles grundlag, der afspejler de oplysninger, store virksomheder skal kunne indsamle for at opfylde deres egne rapporteringsforpligtelser. Store virksomheder kan dog *ikke* kræve rent juridisk, at SMV'er rapporterer efter de fulde ESRS-standarder, medmindre SMV'en frivilligt vælger at rapportere efter disse.

Standarden skaber dermed et fælles europæisk datasprog, der både beskytter SMV'er mod uensartede og uforholdsmæssige krav og samtidig giver store virksomheder det nødvendige datagrundlag til at opfylde deres egne forpligtelser. Dermed fungerer VSME som et centralt instrument i udviklingen af gennemsigtige, effektive og bæredygtige værdikæder på tværs af europæisk erhvervsliv.

Checkliste – Basis-modul (B1–B11)

B1 – Virksomhedsoplysninger

- Rapporteringsvalg
- Udeladte oplysninger
- Individuel eller konsolideret rapportering
- Liste over datterselskaber
- Juridisk form
- NACE-koder
- Omsætning
- Balancesum
- Antal ansatte
- Geografiske lokationer
- Certificeringer

B2 – Praksisser og politikker

- Praksisser miljø/social/governance
- Politikbeskrivelser
- Fremtidige initiativer
- Mål og opfølgning

B3–B7 – Miljø

- Energi (MWh, kilder)
- Drivhusgas (Scope 1–2)
- Emissionsintensitet

- Forurening (stoffer og mængder)
- Biodiversitet (arealer)
- Vandudtag og vandstress
- Affald (farligt/ikke-farligt)
- Genanvendelse
- Materialestrømme

B8–B10 – Sociale forhold

- Arbejdsstyrkesammensætning
- Medarbejderomsætning
- Arbejdsulykker og dødsfald
- Mindsteløn
- Løngennemsigthed
- Overenskomster
- Uddannelsestimer

B11 – Governance

- Domme
- Bøder

Basis-modul – B1 til B11

Kode	Kategori	Indhold	Formål / Anvendelse
B1	Generelle virksomhedsoplysninger	Rapporteringstype, juridisk form, NACE-koder, omsætning, ansatte, lokationer, certificeringer.	Identifikation, segmentering, risikoscreening.
B2	Praksisser, politikker og initiativer	Eksisterende praksisser, politikker, fremtidige initiativer og mål.	Forstå virksomhedens styring og modenhed.
B3	Energi	Energiforbrug opdelt i kilder; fornybar/ikke-fornybar energi.	Vurdering af ressourceforbrug og effektivitet.
B4	Drivhusgasemissioner	Scope 1 og 2 udledninger; metode og faktorer; emissionsintensitet.	Understøtter værdikædens klimaopgørelser.
B5	Forurening	Rapportering af stoffer, der allerede offentliggøres til myndigheder.	Dokumentation for miljøpåvirkning.
B6	Biodiversitet	Arealer i eller nær biodiversitetsfølsomme områder.	Risikovurdering af arealanvendelse.
B7	Vand	Vandudtag; vandstress; procesvand (hvis relevant).	Vurdering af afhængigheder og risici.
B8	Arbejdsstyrkens struktur	Antal ansatte, kontraktformer, køn, geografi; omsætning (hvis >50 ansatte).	Indblik i arbejdsstyrkens sammensætning og stabilitet.
B9	Sundhed og sikkerhed	Arbejdsulykker; dødsfald; registreringspraksis.	Dokumentation af arbejdsmiljø.
B10	Løn, overenskomst og uddannelse	Mindsteløn, kønsbaseret lønforskel, overenskomst, uddannelsestimer.	Transparens omkring løn- og kompetenceniveauer.
B11	Korruption og bestikkelse	Domme og bøder for korruption/bestikkelse.	Vurdering af governance-kvalitet.

Udvidet modul – C1 til C9 (kan efterspørges; ikke kræves)

Kode	Kategori	Indhold	Formål / Anvendelse
C1	Strategi og forretningsmodel	Beskrivelse af strategi, værdiskabelse, væsentlige påvirkninger og afhængigheder.	Giver dybde i strategisk forståelse og bæredygtighedsintegration.
C2	Udvidede politikker og praksisser	Implementering, forankring, effektivitet og opfølgning på mål.	Dokumenterer governance-struktur og modenhed.
C3	Drivhusgasreduktionsmål	Mål, baseline, planlagte reduktioner og metoder.	Indsigt i klimaambition og fremtidig reduktionskapacitet.
C4	Klimarisici	Overgangs- og fysiske risici, sandsynlighed og håndtering.	Risikovurdering vigtig for finansielle aktører.
C5	Udvidet arbejdsstyrkeinformation	Demografi, helbred, repræsentation, arbejdsforhold.	Mere detaljeret indsigt i sociale forhold.
C6	Menneskerettigheder og due diligence	Procedurer, forebyggelse, håndtering af negative påvirkninger.	Understøtter internationale kundekrav.
C7	Alvorlige negative hændelser	Miljø-, sociale, sundheds- og governance-relaterede hændelser og opfølgning.	Synliggør håndtering af højrisiko-hændelser.
C8	Indtægter fra bæredygtige aktiviteter	Indtægter, metode til opgørelse, kobling til strategi.	Dokumentation af bæredygtigt forretningsgrundlag.
C9	Ledelse og kønsfordeling	Struktur, fordeling, politikker og mål for diversitet.	Understøtter governance- og inklusionskrav.

Kort oversigt: Hvad må kræves og hvad må kun forespørges?

Modul	Status	Må kræves af store virksomheder	Må forespørges frivilligt
Basis-modul (B1–B11)	Minimumsmodul	✗ Nej, ikke som juridisk krav	✓ Ja,
Udvidet modul (C1–C9)	Frivilligt modul	✗ Nej, ikke som juridisk krav	✓ Ja, hvis saglige behov foreligger